

Ciąża pozamaciczna u kotki

ANDRZEJ MAX, CEZARY WAWRYKA, PAWEŁ SYSA*

Katedra Chorób Małych Zwierząt z Kliniką, Wydział Medycyny Weterynaryjnej,
Szkoła Główna Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie, ul. Nowoursynowska 159c, 02-776 Warszawa

*Katedra Nauk Morfologicznych, Wydział Medycyny Weterynaryjnej, Szkoła
Główna Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie, ul. Nowoursynowska 159, 02-776 Warszawa

Max A., Wawryka C., Sysa P.

Ectopic pregnancy in a cat

Summary

Ectopic pregnancy is an abnormal embryonic/fetal location. In animals this pathology occurs mostly as an extrauterine abdominal pregnancy. This paper describes a case of an abdominal pregnancy in a cat. Initially, two live fetuses were diagnosed. One month later, explorative laparotomy revealed dead encapsulated, underdeveloped fetuses in the peritoneal cavity. The uterus seemed intact. Histological examination of eight longitudinal and transverse uterine samples did not reveal connective tissue as a remnant of the scar. However, this finding does not exclude the possibility of a previous uterine rupture, since uterine tissues may have regenerated without a visible trace of an earlier trauma.

Keywords: fetal mortality, ectopic pregnancy, cat

Ciąża ektopowa (*graviditas ectopica*) oznacza obecność płodu poza fizjologicznym miejscem jego rozwoju. Może być to nietypowa lokalizacja wewnątrz macicy, np. w jej szyjce (u ludzi) lub trzonie (u zwierząt z macicą dwurożną) bądź poza macicą i wtedy jest nazywana ciążą pozamaciczną (*graviditas extrauterina*). Jest to najczęściej spotykana forma, w której usytuowanie płodu może być różne, np. w jajowodzie – ciąża jajowodowa (*graviditas tubaria*) lub w jamie brzusznej – ciąża brzuszna (*graviditas abdominalis*). Ta ostatnia może być pierwotna (*graviditas abdominalis primaria*), gdy zarodek rozwija się od początku wewnątrz jamy otrzewnej lub wtórna (*graviditas abdominalis secundaria*), będąca skutkiem pęknięcia jajowodu lub macicy i przedostania się zarodka/płodu do jamy brzusznej. Ciąża pozamaciczna występuje u ludzi i zwierząt. Stwierdzano ją u zwierząt gospodarskich, laboratoryjnych i domowych (1, 5). O ile w okresie zarodkowym, który u psów i kotów obejmuje pierwsze 28-30 dni po zapłodnieniu, częściowa redukcja lub całkowita utrata ciąży jest związana z resorpcją płynów i tkanek w całości, to w późniejszym okresie ciąży śmierć płodów powoduje zazwyczaj ich ronienie. Niekiedy jednak obumarłe, zazwyczaj zмумifikowane płody pozostają w organizmie matki do czasu porodu lub dłużej. Rzadko dochodzi do pęknięcia macicy i wydostania się żywych lub martwych płodów do jamy otrzewnej. Wśród małych zwierząt ciąża pozamaciczna była opisywana częściej u kotów

niż u psów (1), jednak zjawisko to jest bardzo rzadkie i brak jest w tym zakresie studiów epidemiologicznych. Wiedza jest pozyskiwana na podstawie prac kazuistycznych, dlatego też każdy nowy przypadek stanowi przyczynek do bardziej wnikliwego rozpoznania tego stanu patologicznego.

Opis przypadku

Pacjentką była kotka w wieku około 1-2 lat, przygarbiona przez właściciela, a dostarczona do kliniki w związku z przedłużającą się ciążą. Stan ogólny zwierzęcia był dobry. Wywiadem ustalono, że miesiąc wcześniej przeprowadzono u niej badanie USG, które wykazało obecność dwóch żywych płodów. Ich wiek oceniono wówczas na około 6 tygodni. Badaniem klinicznym stwierdzono w jamie brzusznej twarde struktury, mogące być zamarzniętymi płodami i przeprowadzono laparotomię. W jamie otrzewnej znaleziono dwa martwe płody o cechach niedorozwoju, otoczone włóknistą błoną, które usunięto (ryc. 1). W macicy nie było widocznych śladów uszkodzenia. Wykonano owariorhinektomię, a macicę utrwalono w 10% roztworze formaldehydu. Okres pooperacyjny przebiegł bez powikłań. Z uwagi na brak widocznych zmian w ścianie macicy zdecydowano się na przeprowadzenie badania histologicznego w celu stwierdzenia ewentualnych znamion przebytego pęknięcia. Pobrano wycinki podłużne (z jednego rogu macicy) oraz poprzeczne z trzech różnych miejsc zlokalizowanych w jednocentymetrowych odstępach (z centralnej części drugiego rogu). Łącznie sporządzono 8 bloczków parafinowych, z których wykonano skrawki i zabar-

Ryc. 1.

wiono hematoksyliną i eozyną oraz AZAN. W żadnym z preparatów nie znaleziono fragmentów tkanki łącznej odpowiadających bliźnie, która byłaby dowodem wcześniejszego uszkodzenia narządu.

Omówienie

Nie zostało ustalone, jak doszło do ciąży pozamacicznej w przedstawionym przypadku. Przed kilkoma tygodniami płody były żywe, brak było natomiast wiedzy odnośnie do ich lokalizacji. Gdyby doszło do pęknięcia macicy dopiero po pierwszym badaniu (USG), czyli stosunkowo niedawno, można by się spodziewać widocznej blizny lub przynajmniej jej śladów na poziomie tkankowym. Negatywny wynik badania histologicznego mógłby wskazywać na ewentualność rozwoju ciąży brzusznej pierwotnej, jednak przeciw takiej możliwości przemawia budowa łożyska zwierząt mięsożernych (pierścieniowe, śródbłonkowo-kosmówkowe), którego ukształtowanie się poza jamą macicy jest bardzo mało prawdopodobne, jeśli nie wykluczone (1). Fakt, że nie znaleziono tkanki łącznej (blizny) nie wyklucza jednak możliwości pęknięcia macicy, które doprowadziło do wypadnięcia płodów do jamy otrzewnej. Podobne sytuacje opisywano wcześniej (3). Ciąża ekotopowa bywa dokładniej określana w zależności od lokalizacji jako: jajowodowa, jajnikowa, brzuszna, śródścienna (w obrębie błony mięśniowej macicy) lub szyjkowa. U zwierząt stwierdzano dotychczas ciążę brzuszną. Prawdopodobnie występuje ona wyłącznie jako wtórna, aczkolwiek istnieją przypuszczenia, że nie można wykluczyć formy pierwotnej, a przesłanką do tego domniemania miałyby być stwierdzone przypadki ciąży pozamacicznej u kotek po histerektomii (1), brak jest jednak na to w pełni wiarygodnych dowodów. U ludzi ciąża brzuszna może być czasem donoszona (2). Jest to prawdopodobnie uwarunkowane budową łożyska, a zwłaszcza jego znaczną inwazyjnością, co umożliwia dostateczne zopatrzenie płodu w substancje odżywcze, wymianę gazową i usuwanie produktów przemiany materii. U zwierząt jest to niespotykane. Opisano dotychczas tylko pojedyncze przypadki obecności żywych płodów

w jamie brzusznej, pozyskanych operacyjnie od kotki i owcy (1). Z zasady ekotopowe płody u kotów są znajdowane jako martwe, nieraz w długim czasie po zapłodnieniu, zwykle przypadkowo, gdyż w większości przypadków nie powodują wyraźnych objawów (6). Niekiedy martwe płody zalegają w jamie otrzewnej długo, jak np. u sukki, u której znaleziono taki płód 5 miesięcy po porodzie (4). Innym przykładem jest przypadek opisany przez Woźniak (8), gdzie znaleziono poza macicą cztery zmumifikowane płody w różnych stadiach rozwojowych u kotki, która przez ostatnie dwa lata nie miała kontaktu z samcem. Dopiero jej złe samopoczucie, najprawdopodobniej spowodowane ropomaciczem, skłoniło do wykonania laparotomii. Opisano jednak także ciążę pozamaciczną u kotki, która wykazywała objawy ogólne, podwyższoną temperaturę i wyraźną leukocytozę, podczas gdy w jamie brzusznej był otorbiony martwy płód zakażony *E. coli* (7). Przyleganie błon płodowych do macicy może sugerować, że w przeszłości wydostały się one z jej jamy, nie stanowi to jednak jednoznacznego dowodu. Inną okolicznością może być znaczny uraz prowadzący do pęknięcia ciężarnej macicy. Pojawiające się wtedy ostre objawy zmuszają do szybkiego postępowania i wówczas uszkodzenie macicy pozostaje widoczne w momencie interwencji chirurgicznej (3). Jeżeli natomiast pęknięcie macicy nie jest wynikiem gwałtownego urazu, nie dochodzi do zakażenia lub jest ono opanowane przez mechanizmy obronne, to czas upływający między zdarzeniem a rozpoznaniem sprzyja regeneracji macicy bez śladu w postaci widocznej blizny. Trudności w ustaleniu, kiedy dochodzi do wydostania się płodu poza jamę macicy, wynikają między innymi z braku monitorowania przebiegu ciąży u zwierząt, w odróżnieniu od ludzi, u których prowadzone są systematyczne okresowe kontrole pozwalające na bieżącą diagnostykę oraz pozyskiwanie danych populacyjnych.

Piśmiennictwo

1. Corpa J. M.: Ectopic pregnancy in animals and humans. *Reproduction* 2006, 131, 631-640.
2. Dahab A. A., Aburass R., Shawkat W., Babgi R., Essa O., Mujallid R. H.: Full-term extrauterine abdominal pregnancy: a case report. *J. Med. Case Rep.* 2011, 5, 531.
3. Dzieciol M., Nizański W., Ochota M., Blasiak K., Kozdrowski R., Stańczyk E., Twardoń J.: Two separate cases of extrauterine pregnancy in queens. *EJPAU* 2012, 15, 08.
4. Eddey Ph. D.: Ectopic Pregnancy in an Apparently Healthy Bitch. *J. Am. Anim. Hosp. Assoc.* 2012, 48, 194-197.
5. Gitlin G., Adler J. H.: Coexisting intrauterine and abdominal (intraperitoneal) pregnancy with possible superfoetation (superfecundation) and with adhesion of placenta to foetus in a Chinchilla (*Chinchilla laniger*). *Acta Zool. Pathol. Antverp.* 1969, 49, 65-76.
6. Rosset E., Galet C., Buff S.: A case report of an ectopic fetus in a cat. *J. Feline Med. Surg.* 2011, 13, 610-613.
7. Rys A.: Powikłana ciąża pozamaciczna – opis przypadku. *Magazyn Wet.* 2010, 19, 1146-1146.
8. Woźniak P.: Przypadek ciąży pozamacicznej u kotki. *Wet. w Prak.* 2009, 6, 50-52.

Adres autora: dr hab. Andrzej Max prof. nadzw., ul. Nowoursynowska 159c, 02-776 Warszawa; e-mail: andrzej_max@sggw.pl